

บทความพิเศษ

ภาษาอังกฤษในคอนเวนต์

ม.ล. ศรีฟ้า มหาวรรณ

ที่จริงแล้วน่าจะเป็น 'ศัพท์ภาษาอังกฤษในคอนเวนต์ และการเรียนภาษาอังกฤษในคอนเวนต์' มากกว่า แต่มันยาวเกินไปและฟังดูไม่ขลัง เห็นชื่อยาว ๆ จะพาลเหนื่อย แล้วเลยไม่อ่านเอาเสียเลย ผู้เขียนเป็นนักเรียนคอนเวนต์ ตั้งแต่อายุ 11 ขวบ เมื่อไปเข้าเรียนนั้น จบมัธยมหนึ่งชั้นมัธยมสองพอดี

มัธยมหนึ่งของเมื่อเกือบ 50 ปีมาแล้ว ยังเป็นระบบเก่า คือเรียนประถม 4 ปี มัธยม 6 ปี แล้วก็ขึ้นเตรียมอักษรศาสตร์ หรือเตรียมวิทยาศาสตร์ ในคอนเวนต์นั่นเอง

สมัยก่อนหน้านั้นขึ้นไป แรกทีเดียว มีถึงมัธยมเจ็ด มัธยมแปด แล้วก็เลิก ดูเหมือนกระทรวงให้เลิกคงมีแค่มัธยมหก แต่ทางคอนเวนต์เพิ่มหลักสูตรวิชาครูอีกสองปี

เพิ่งจะมาเลิกวิชาครู เปลี่ยนเป็นเตรียมอักษรศาสตร์และเตรียมวิทยาศาสตร์ ตอนที่ผู้เขียนเรียนอยู่ชั้นมัธยมหก

ยังจำได้ว่า เมื่อเข้าเรียนใหม่ ๆ ทุกคนไม่ว่าครูหรือนักเรียน นั่งชั้นแถวหรือกระโปรงแดง สวมเสื้อแขนยาว คอขาวติดคอกันทั้งนั้น

แต่นักเรียนผูกเนคไทแดง สวมหมวกกะโล่ขาว ถูงเท้าขาว รองเท้าดำ ครูผูกโบว์แดงเป็นช่อใหญ่ และสวมรองเท้านสูง

ตอนนั้นยังมีนักเรียนครูอยู่ แต่งเหมือนนักเรียนทั่วไป ผิดกันตรงคอเสื้อ ไม่ผูกไท ไม่ผูกโบว์ แต่ติดดอกไม้ผ้ากลม ๆ สีแดง กล้ายดอกบานชื่น

แรกเริ่มเข้าไปก็พบศัพท์แรก ซึ่งเด็กมาจากโรงเรียนไทยออกจะงง ๆ อยู่

นั่นคือ 'แม่คำ' หรือพวกนักเรียนคอนเวนต์ทั้งหลาย ตักเรียกสั้น ๆ ว่า 'คำ' หากเป็นการเรียกขานพูดจาตัวยักขึ้นเสียงสูงนิดหน่อย เป็น 'คำ'

เช่น

“โน . . . คำ”

“เฮส . . . คำ”

และ “คำ . . . คำ . . .”

เวลาวิ่งตามเรียก “คำ”

คนใดคนหนึ่ง เพื่อจะพูดด้วย

ตอนนั้นในคอนเวนต์มีแม่ชีชาติต่าง ๆ อยู่หลายชาติ มีทั้งฟิลิปปินส์ อังกฤษ อิตาลี ฝรั่งเศส ฯลฯ พวกแม่ชีชาติต่าง ๆ เหล่านี้เรียกกันว่า ‘คำ’ ทั้งสิ้น

คำยาสต์ – ชาติฟิลิปปินส์

คำแบรี – อังกฤษปนไอริช

คำซอง – กูเหมือนจะฝรั่งเศสปนญวน

คำมัทแลนหรือแมคเคอแลน – อังกฤษแท้ ๆ

คำเซนเวียฟ – ฝรั่งเศส

คำเทอแรส เราเรียก คำทะเลส – อิตาลีปนผสมญี่ปุ่น

โฮ้ย . . . อีกมากมายหลายท่าน ล้วนแต่สหประชาชาติ แล้วก็ท่านเหล่านี้แหละ สอนภาษาอังกฤษให้พวกเราเป็นประจำท่านละหนึ่งชั้น

คำยาสต์ คุณชั้นมัธยมสอง ก็สอนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมสองทั้งหมด แล้วก็ ‘เจ้าของ’ นักเรียนชั้นมัธยมสองด้วย

ระบบในคอนเวนต์สมัยโน้น ไม่เหมือนระบบเดี๋ยวนี้ ‘คำ’ ท่านไหนคุมชั้นไหน ก็เผ่ทางกางปีกปกป้องนักเรียนของตน ใครจะมาล่วงล้ำก้าเกินไม่ได้ แม้แต่ครูประจำชั้นภาษาไทย ยูจะสอนอะไรก็สอนไป แต่ยูไม่ใช่เจ้าของนักเรียน มีหน้าที่สอนอย่างเดียว ถ้าครูหรือเอ็งนักเรียน ให้แม่คนนั้นบิบน้ำตาไปฟ้อง ‘คำ’ ประจำชั้นละก็ . . . ยิ่งบังเอิญเป็นคนโปรดของ ‘คำ’ ด้วยแล้ว มีหวังห้องพัง

แต่โดยมากแล้วไม่ค่อยมีเหตุการณ์อย่างนั้น เพราะนักเรียนมักจะสนิทกับครูไทยเหมือนพี่น้อง หรือเหมือนน้ำบ้ำแม่เพราะจริง ๆ แล้ว พวกก็รับรู้เรื่องกว่า ‘คำ’ ทั้งหลาย

ตอนนั้นเราเรียกแม่ชีฝรั่งว่า ‘คำ’ หรือ ‘แม่คำ’ ที่แรกคิดว่าเป็นเพราะเครื่องแบบแม่ชีเป็นสีดำ (แต่หมวกขาว) ทว่าพวกแม่ชีคนไทยก็แต่งคำเหมือนกัน ทำไม่ไม่ยกเรียก ‘แม่คำ’ กลับเรียกว่า ‘มาเซอร์’

เอ๊ะ . . . ยังไง

มาแจ่มแจ้งเอาทีหลังว่า ‘แม่คำ’ หรือ ‘คำ’ แท้จริงแล้ว มาจากคำว่า ‘มาตาม’ หรือเดี๋ยวนี้ ยุคสระอา เป็นสระเอ ตาอเมริกัน ก็ต้องเป็น “แมเด็ม” ท่านองนั้น

ที่เรียกอย่างนั้นก็เพราะ พวกบ่าวของฝรั่งใช้คำสุภาพพูดกับนายของเขาตามแบบอังกฤษ เรียกนายเหม่ยมว่า ‘มาตาม’ เวลาตอบรับก็ “เยส . . . มาตาม” หรือ “โน . . . มาตาม”

เลยพวกเหม่ยม ตลอดจนแม่ชีฝรั่งเป็น ‘มาตาม’ กันไปหมด แต่แม่ชีไทยไม่เป็น ‘มาตาม’ กำหนดกฎเกณฑ์กันให้เป็น ‘มาเซอร์’ ซึ่งบางทีก็เรียกว่า ‘เซอร์’ เฉย ๆ

มาเซอร์หรือเซอร์มาจากภาษาฝรั่งเศส ‘เซอร์’ คือ พี่สาว ‘มาเซอร์’ พี่สาวของฉันในคอนเวนต์ คัพพัท ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศสใช้กันยุ่ง สุดแต่ถนัด

ต่อมาหลังสงคราม เปลี่ยนเป็นเรียก ‘ซิสเตอร์’ หมด ไม่ว่าจะแม่ฝรั่ง หรือแม่ช้ไทย
ที่นี้โรงเรียนภาษาอังกฤษ

ในสมัยนั้น ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และภาษาไทยแยกกันเรียนเป็นคนละส่วนคนละชั้น
ตอนเช้าก็เรียนแผนกอังกฤษเข้าห้องอังกฤษ

นักเรียนแผนกฝรั่งเศส เข้าห้องฝรั่งเศส

ต่างชั้นก็มี ‘จำ’ เป็นเจ้าของห้อง อำนวยการสอนคนเดียว ตั้งแต่แปดโมงครึ่งถึงสิบโมงครึ่ง

เช่น ชั้น ม. 2 เข้าห้อง ม. 2 แผนกอังกฤษ ‘คำยาสดี’ คุม ก็เรียกกันว่า ‘ห้องคำยาสดี’

ส่วนพวกฝรั่งเศส มีไม่กี่คน แยกเข้าห้อง ‘จำเซอริกา’

เรียนเฉพาะภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสถึงสิบโมงครึ่ง พักกินของว่าง กินน้ำกินท่า เปลี่ยนห้อง และ
เปลี่ยนมาเรียนภาษาไทย

ภาษาไทยเรียนกันต่อที่ห้องอังกฤษ พวกฝรั่งเศสต้องเดินมาสมทบเรียนด้วย

จะเล่าแต่เฉพาะเรื่องภาษาอังกฤษ เพราะผู้เขียนเป็นนักเรียนอังกฤษ

ตอนนั้นเรียนหนังสือสทาร์วีเตอร์เป็นหลัก คอนเวนต์สั่งมาจากอังกฤษให้เข้าเรียน ไม่ขาย พอจบชั้น
ก็ต้องคืน ไปเช่าเล่ม 2-3-4-5 ของชั้นที่สูงขึ้นตามลำดับ

สทาร์วีเตอร์นี้ ยังจำได้ว่าขนาดเท่าพ็อกเก็ตบุ๊กปัจจุบัน ปกหนังสือแดง หน้าปกมีรูปดาวสีทอง เรียน
สนุกเพราะมีทั้งนิทานสั้น ๆ โคลง กลอน สั้น ๆ นอกจากสทาร์วีเตอร์ อันเป็นหนังสืออ่านแล้ว ก็มีไบเบิลและ
แคทกซีซึม (Catechism) หนังสือปจจาวิสัยช้เกี่ยวกับเรื่องพระเจ้าและคารอลิก

เรียนเป็นภาษาอังกฤษหมด ‘จำ’ พุดไปอธิบายไป ส่งไปเป็นภาษาฝรั่งล้วน ๆ แรก ๆ ก็รู้เรื่องบ้างไม่รู้
เรื่องบ้าง นาน ๆ เข้า ชินเข้าก็รู้เรื่อง ฟังออกพูดได้ไปเอง

อยู่โรงเรียนคอนเวนต์ ทุกคนต้องรู้จัก “ว่าเลสเซ็น” (lesson) โรงเรียนเข้าแปดโมงครึ่ง แต่ต้องถึง
โรงเรียนแปดโมง เพื่อ “ว่าเลสเซ็น”

เลสเซ็น คือ บทเรียนที่ ‘จำ’ กำหนดให้ไปท่องมาเพื่อว่าให้ ‘จำ’ ฟัง ระหว่าง 8 ถึงแปดโมงครึ่ง บางที
ก็เป็นบางตอนในไบเบิล บางทีก็ไวยากรณ์ โคลง กลอน หรือแคทกซีซึม แล้วแต่ความพอใจของ ‘จำ’

ว่าเลสเซ็นนี้สำคัญที่สุด ต้องท่องให้คล่อง พอถึงห้องเรียน ใครคล่องแล้วก็เข้าไปยืนหน้าโต๊ะตัวบ้อเริ่ม
ของ ‘จำ’ บางที ‘จำ’ ก็ให้ท่องหมด บางทีก็ให้ท่องต่อกันไป ช้คนโน้นบ้างคนนี้บ้าง

เลสเซ็นนี้ เต็กคอนเวนต์กลัวกันมาก เพราะ ‘จำ’ บางคนคุ หากท่องไม่ได้หรือยังไม่คล่อง เข้าไปยืน
‘ว่า’ เลสเซ็นละก็ บางทีโกรธตบโต๊ะผางทีเดียว เรียนตลอดปีไม่รู้ว่่าก็บ่ต่อกี่ปี ท่องเลสเซ็นกันทุกวัน วันไหน
‘จำ’ เกิดใจดี บอกว่่า ‘ทุมอโรว์ โนเลสเซ็นละก็ ดีใจ “แท้งกั้ว มาถาม” กันล้นห้อง บี้หนึ่งจะมีสักหนสองหน
ละครมะงั

เมื่อก่อนนี้ไม่เห็นความสำคัญของการท่องเลสเซ็น แอบบ่นกันว่า ให้ท่องอยู่ได้เหมือนนกแก้วนกขุนทอง
มารู้ประโยชน์ทีหลังว่่า การท่องภาษาอังกฤษทุก ๆ วันนั้น ทำให้ล้นอ่อน ใ้ทั้งความคล่องและสำเนียงโดยไม่รู้ตัว

เล่าแล้วว่า ‘คำ’ นั้น เป็นสหประชาชาติ แต่ละปี ภาษาอังกฤษแม้จะแม่นยำและคล่อง แต่สำเนียงมักจะคล้อยตาม ‘คำ’ ผู้เป็นครูภาษาอังกฤษประจำชั้น

มีอยู่ปีหนึ่ง ครูประจำชั้นชื่อ ‘คำทะเลส’ (คือเทเรซา) เป็นอิตาเลียนผสมญี่ปุ่น เป็นศิลปินตีคเบียร์โน เป็นไฟ ชอบก็ทเพลงของโซแปง วาดรูปถ้วยสีน้ำก็เก่ง พุดจาโผงผางเอะอะเจ้าอารมณ์แบบศิลปินแต่ใจดี

‘คำทะเลส’ พุดและอ่าน ทุกคำที่ลงท้ายว่า ‘เฟิล’ กับ “เบิ้ล” ซึ่งโดยทั่วไปแล้วพุดและอ่านด้วยเสียงกลม ๆ ท่อลั่นกระดกนิก ๆ แต่ ‘คำทะเลส’ ท่านอ่าน ‘เปิ้ลอะ’ ‘เบลอะ’ แหม... เขียนให้เหมือนสำเนียงอ่านยากจริง ๆ

อย่าง ‘พรีนซีเฟิล’ ก็เป็น ‘พรีนซีเปิ้ลอะ’

‘เทเบิล’ ก็เป็น ‘เทเบลอะ’

คือ กล้าตัว ป กับ ล และ บ กับ ล ออกเสียง ‘เอ้อะ’

ลูกศิษย์ก็เอาอย่าง ‘คำ’ ไปอ่านให้พ่อฟัง โคนบ่นเสียเอากระบุงโกยไม้ไหวพอรุ่งขึ้นอีกปี ‘คำ’ เป็นคนอังกฤษ ‘เปิ้ลอะ’ กับ ‘เบลอะ’ ก็หายไปเอง